

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	5
İÇİNDEKİLER	7

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOK YÖNLÜ BİR MECELLE KÜLLİ KÂİDELER ŞÂRİHİ: SÜLEYMAN HASBİ EFENDİ

Mehmet BARUTÇU

I. HAYATI	13
II. GÖREVLERİ	16
III. ESERLERİ	19
A. Terceme-i Gunyeti't-Talibîn li'ş-Şeyh Hazreti Abdülkâdir Geylânî el-Müsemmâ bi-Umdeti's-sâlihîn	19
B. Mirkâtü Merâtibi İlmi Ledünnî fî-Menâkıbi Abdülkâdir Geylânî	20
C. Şerh ve Terceme-yi Delâil-i Abdülkâdir Geylânî	21
D. Terceme-i Tâ'tîri'l-enâm fî-Tabîri'l-menâm li'n-Nablusî	21
E. Terceme-i Tehâfütü'l-felâsife	22
F. Tafsîl li-tavzîhi'l-kavâidi'l-fıkhiyyeti ve'l-usûliyyeti fî-Evveli Mecelleti'l-ahkâmî'l-adliyye	22
1. Kavramların İstılâhî/Terim Manaları	23
2. Maddelerin Ayet ve Hadislerden Kaynakları	24
3. Gerekçeli Açıklamalar	25
4. Kaynak zenginliği	27
KAYNAKÇA	28

İKİNCİ BÖLÜM

İSLAM HUKUKUNDA KÜLLÎ KAİDE MEFHUMU

Süleyman TEPE

I. KÜLLÎ KAİDE KAVRAMI	31
II. KÜLLÎ KAİDELERİN KAYNAĞI	34
III. KÜLLÎ KAİDELERE DAİR ESERLERİN TARİHİ KÖKENİ	36
IV. KÜLLÎ KAİDELERİN ÖZELLİKLERİ VE ÖNEMİ	37
Ağlebi Nitelikte Olması	37

Müsellemattan Olması	38
Soyut Nitelikte Olması	39
Çok Sayıda Şer'î Delile Dayanması	39
Evrensel Olması	40
Hukukî İnkışaf ve Güvene Neden Olması.....	41
Külli Kaidelerle Hüküm Verme.....	41
Külli Kaidelerin Sayısı	45
KAYNAKLAR	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Külli Kaideler Şerhi: Tafsîl Li-Tavzîhi'l-Kavâidi'l-Fikhiyyeti Ve'l-Usûliyyeti Fî-Evveli Mecelleti'l-Ahkâmi'l-Adliyye

Tafsîl li-tavzîhi'l-kavâidi'l-fikhiyyeti ve'l-usûliyyeti fî-evveli Mecelleti'l-Ahkâmi'l-Adliyye

Müellifin Önsözü	52
1. MADDE: İlm-i fıkıh, mesâil-i şer'iyeye-i amelîyyeyi bilmektir	54
2. MADDE: Bir şeyden maksad ne ise hüküm ona göredir	55
3. MADDE: Ukûdda itibar meâni ve makâsıdadır; elfaz ve mebâniye değildir	58
4. MADDE: Şekk ile yakîn zâil olmaz	62
5. MADDE: Bir şeyin bulunduğu hâl üzere kalması asıldır	65
6. MADDE: Kadîm, kıdemi üzere terk olunur.....	68
7. MADDE: Zarar kadîm olmaz.....	70
8. MADDE: Berâet-i zimmet asıldır	71
9. MADDE: Sıfat-ı ârızada aslolan ademdir.....	72
Sıfat-ı asliyyede aslolan vücuttur.....	72
10. MADDE: Bir zamânda sâbit olan şeyin hilâfına delîl olmadıkça bekâsiyle hükmolunur	75
11. MADDE: Bir emr-i hâdisin akrab-ı evkâtına izâfeti asıldır	76
12. MADDE: Kelâmda aslolan manâ-yı hakîkîdir	78
13. MADDE: Tasrîh mukâbelesinde delâlete itibâr yoktur	79
14. MADDE: Mevrid-i nassta içtîhâda mesâğ yoktur	82
15. Madde: Alâ-hilâfi'l-kıyâs sâbit olan şey sâire makîsun-aleyh olamaz.....	84
16. MADDE: İctihâd ile içtîhâd nakz olunmaz.....	86
17. MADDE: Meşakkat teysîri celbeder	88
18. MADDE: Bir şey dıyk oldukça müttesi olur	90

19. MADDE: Zarar ve mukâbele-i bi'z-zarar yoktur	91
20. MADDE: Zarar izâle olunur	93
21. MADDE: Zarûretler memnû olan şeyleri mübâh kılar	99
22. MADDE: Zarûretler kendi mikdârlarınca takdîr olunur	100
23. MADDE: Bir özür için câiz olan şey ol özrün zevâliyle bâtil olur	101
24. MADDE: Mâni zâil oldukta memnû avdet eder	104
25. MADDE: Bir zarâr kendi misliyle izâle olunmaz	106
26. MADDE: Zarâr-ı âmî def için zarâr-ı hâs ihtiyâr olunur	107
27. MADDE: Zarâr-ı eşed, zarâr-ı ehaf ile izâle olunur	108
28. MADDE: İki fesâd teâruz ettikte ehaffını irtikâb ile a'zaminin çaresine bakılır	109
29. MADDE: Ehven-i şerreyn ihtiyâr olunur.....	110
30. MADDE: Def-i mefâsid celb-i menâfi'den evlâdır	111
31. MADDE: Zarâr, bi-kaderî'l-îmkân izâle olunur	112
32. MADDE: Hâcet umûmî olsun husûsî olsun zarûret menzilesine tenzîl olunur	114
33. MADDE: İztirâr, gayrın hakkını iptâl etmez	115
34. MADDE: Alması memnû olan şeyin vermesi dahi memnûdur.....	116
35. MADDE: İşlenmesi memnû olan şeyin istenmesi dahi memnûdur.....	117
36. MADDE: Âdet muhakkemdir.....	118
37. MADDE: Nâsın istimâli bir hüccettir ki onunla amel vâcib olur	122
38. MADDE: Âdeten mümteni olan hakîkaten mümteni gibidir.....	123
39. MADDE: Ezmânın tagayyürü ile ahkâmın tagayyürü inkâr olunamaz.....	124
40. MADDE: Âdetin delâletiyle manâ-yı hakîkî terk olunur	127
41. madde: Âdet ancak muttarid yahut gâlib oldukta muteber olur.....	128
42. MADDE: İtibâr gâlib-i şayiâdır nâdire değildir.....	129
43. MADDE: Örfen marûf olan şey şart kılınmış gibidir	130
44. MADDE: Beyne't-tüccâr marûf olan şey beynlerinde şart kılınmış gibidir.....	132
45. MADDE: Örf ile tayîn nass ile tayîn gibidir	133
46. MADDE: Mâni ve muktezî teâruz ettikte mâni takdîm olunur.....	134
47. madde: Vücutta bir şeye tâbi olan, hükümde dahi ona tâbi olur	136
48. Madde: Tâbi olan şeye ayrıca hüküm verilemez.....	137
49. MADDE: Bir şeye mâlik olan kimse onun zarûriyâtından olan şeye dahi mâlik olur	138
50. MADDE: Asıl sâkit oldukta fer' dahi sâkit olur	139
51. MADDE: Sâkit olan şey avdet etmez.....	140
Yani giden gelmez.....	140

52. madde: Bir şey bâtil oldukça onun zımındaki şey dahi bâtil olur.....	141
53. MADDE: Aslın ifâsı kâbil olmadığı hâlde bedeli ifâ olunur.....	142
54. MADDE: Bizzat tecvîz olunmayan şey bi't-teba' tecvîz olunabilir.....	144
55. MADDE: İbtidâen tecvîz olunmayan şey bekâen tecvîz olunabilir.....	145
56. MADDE: Bekâ ibtidâdan esheldir.....	145
57. MADDE: Teberru, kabz ile tamam olur.....	147
58. MADDE: Tebea üzerine tasarruf maslahata menûttur.....	149
59. MADDE: Velâyet-i hâssa, velâyet-i âhmeden akvâdır.....	150
60. MADDE: Kelâmın i'mâli, ihmâlınden evlâdır.....	152
61. MADDE: Manâ-yı hakîkî müteazzir oldukça mecâza gidilir.....	154
62. MADDE: Bir kelâmın i'mâli mümkün olmaz ise ihmâl olunur.....	156
63. MADDE: Mütecezzi olmayan bir şeyin bazısını zikretmek küllünü zikr gibidir.....	158
64. MADDE: Mutlak itlâk üzere cari olur..... Eğer nassan ya delaleten takyîd delili bulunmaz ise.....	160
65. MADDE: Hâzırdaki vasıf lağv ve gâibdeki vasıf muteberdir.....	164
66. MADDE: Suâl, cevâbda îade olunmuş addolunur.....	167
67. MADDE: Sâkite bir söz isnâd olunmaz.....	170
68. MADDE: Bir şeyin umûr-ı bâtinada delîli, ol şeyin makâmına kâim olur.....	174
69. MADDE: Mükâtebe, muhâtabe gibidir.....	176
70. MADDE: Dilsizin işâret-i mahûdesi, lisân ile beyân gibidir.....	178
71. MADDE: Tercümânın kavli her husâsta kabûl olunur.....	179
72. MADDE: Hatâsı zâhir olan zanna itibâr yoktur.....	180
73. MADDE: Senede müstenid olan ihtimâl ile hüccet yoktur.....	181
74. MADDE: Tevehhüme itibâr yoktur.....	183
75. MADDE: Burhân ile sâbit olan şey ayânen sâbit gibidir.....	184
76. MADDE: Beyyine müddei için ve yemîn münkir üzerinedir.....	185
77. MADDE: Beyyine, hilâf-ı zâhiri ispât için ve yemîn, aslı ibkâ içindir.....	187
78. MADDE: Beyyine, hüccet-i müteaddiye ve ikrâr, hüccet-i kâsıradır.....	189
79. MADDE: Kişi ikrârı ile ilzâm olunur.....	191
80. MADDE: Tenâkuz ile hüccet kalmaz.....	192
81. MADDE: Asıl sâbit olmadığı halde fer'in sâbit olduğu vardır.....	193
82. madde: Şartın sübûtu indinde ona muallak olan şeyin sübûtu lazım gelir.....	194
83. MADDE: Bi-kaderi'l-imekân şarta mürâât olunmak lâzım gelir.....	198
84. MADDE: Vaadler, suver-i talîki iktisâ ile lâzım olur.....	200
85. MADDE: Bir şeyin nef'i, damânı mukâbelesindedir.....	202

86. MADDE: Ücret ile damân cem olmaz.....	203
87. MADDE: Mazarrat menfaât mukâbelesindedir.....	204
88. MADDE: Külfet nimete ve nimet külfete göredir.....	206
89. MADDE: Bir fiilin hükmü, fâiline muzâf kılınır ve mücbir olmadıkça âmirine muzâf kılınmaz.....	207
90. MADDE: Mübâşir, yani bizzât fâil ile mütesebbib müctemi oldukta hüküm, ol fâile muzâf kılınır.....	211
91. MADDE: Cevâz-ı şerî, damâna münâfîdir.....	213
92. MADDE: Mübâşir, müteammid olmasa da dâmin olur.....	214
93. MADDE: Mütesebbib, müteammid olmadıkça dâmin olmaz.....	215
94. madde: Hayvânın kendiliğinden olarak cinâyet ve mazarratı hederdir.....	216
95. MADDE: Gayrın malında tasarrufla emretmek bâtıldır.....	218
96. MADDE: Bir kimesnenin mülkünde onun izni olmaksızın âhar bir kimsenin tasarruf etmesi câiz değildir.....	220
97. MADDE: Bilâ-sebeb-i meşrû birinin mâlını bir kimsenin ahzıylemesi câiz olmaz.....	221
98. MADDE: Bir şeyde sebep-i temellükün tebeddülü, ol şeyin tebeddülü makâmına kâimdir.....	222
99. MADDE: Kim ki bir şeyi vaktinden evvel isticâl eylerse mahrûmiyetle muâteb olur.....	225
100. MADDE: Her kim ki kendi tarafından tamâm olan şeyi nakza sa'y eder ise sa'yi merdûddur.....	226
KAYNAKÇA	227
SÖZLÜK	229